

De heren van het Pasbureau

Majoor Hain

Majoor van de landweer Hain was gedurende meer dan drie jaar lang bestuurder van de Gentse pascentrale, die in het grote gebouw van de bijzondere maatschappij "Konkordia" op de Kouter ondergebracht was. Hij had een middelbare gestalte, was mager en had een paar spillebenen. Hij droeg steeds een korset en een monokel. Toen hij zich later zijn lange dunne snor liet wegscheren, zou men gezegd hebben, dat zijn gezicht het best paste op de persoonsbeschrijving van een gevaarlijke schurk. De Gentenaars noemden hem naar zijn belachelijke gestalte "De notenkraker".

Hijzelf was geen humorist, doch een harde en strenge officier, die zijn manschappen op de rug zat en hen grof, laatdunkend en onbeschaamd behandelde. Hij was ook minder dan ridderlijk tegen de burgerlijke bevolking. Deftige nijveraars, daaronder ook Duitsers, die naar Brussel of elders wilden gaan om dringende handelszaken in orde te brengen, werden niet eens aanhoord. Hij zag in iedereen een geheime spion van de Entente en weigerde vierkant het paspoort.

Wanneer ze dan toch een pas wilden hebben, moesten zij zich wenden tot zijn lief, die steeds mevrouw majoor Hain genoemd werd, en de typische vertegenwoordigster was van de tien-frank-hoer. Zij heette Mariette Schreuer, en was almachtig in paszaken. De Gentenaars die zich tot haar

wendden, vroegen nooit tevergeefs, wanneer ze zo slim waren, hun vraag te begeleiden met een briefje van duizend mark of een sieraad.

Zij zelf mocht steeds ongestoord naar Brussel, Antwerpen of naar de Hollandse grenzen reizen, waar het verkeer zelfs voor Duitse soldaten verboden was, met het oog op de afweer van het spionagegevaar. Het werd haar zelfs toegestaan op haar reizen haar boezemvriendin, de Duits-Joodse mevrouw Heyman, die een winkel "A la ville de Riga" hield in de Lange Munt, mee te nemen. Deze laatste had in haar hoedanigheid van handelaarster in echte Vlaamse kanten steeds vrije toegang tot de burelen der hoogste officieren, ze ging er in en uit en deed goede zaakjes, en niettegenstaande dat, kan ze op dit ogenblik niet genoeg de Duitsers beledigen.

Bij de etappeninspectie werd de "Notenkraker" aanzien als zijnde een zeer flinke officier, daar hij zich altijd vrijwillig als stafofficier liet aanmelden bij het doodschieten van Belgen. Daarmee won hij zijn IJzeren Kruis, alsook de bijnaam "Hain, de dood".

Benevens zijn lastige dienst en de slampamperijen in het casino voor officieren van het landstorm infanteriebataljon II Gent, hield hij zich hartstochtelijk bezig met de studie der Franse taal, niettegenstaande een legerbevel luidde, dat de Duitse soldaten en officieren in Vlaanderen enkel Duits of Vlaams, in geen geval Frans mochten spreken. Deze taalstudie gebeurde gewoonlijk in de slaapkamer van zijn

elegante kwartier. Zijn leraar was zijn lief, die gedurende haar lessen als het warm was, met open venster spiernaakt in bed lag, terwijl hij in hemd en onderbroek met zijn vreselijk dunne beentjes voor haar op en af marcheerde en paradeerde, en de Franse werkwoorden herhaalde, die ze hem voorzegde.

Zijn ordonnans was slecht te spreken over die taalstudie, want na de les moest hij steeds twee volle nachtpotten leeggieten.

Op zekere dag werd majoor Hain opeens naar het Duitse vaderland overgeplaatst. Maar daar hij een zeer begrijpelijk heimwee naar zijn Gents taalonderwijs had, schreef hij een roerende brief aan majoor Adler van de etappeninspectie te Gent, en daarin bad hij Adler, hem toch weer te Gent tewerk te stellen. Majoor Adler, die een der deftigste officieren van de hele etappe Gent was, deed zijn invloed met succes gelden. Aldus kwam majoor Hain weer naar de gezegende Vlaamse valleien en hij kon daar zijn Gents "taalonderwijs" ongestoord verder zetten. Weer moest de ordonnans na iedere les twee volle nachtpotten leeggieten.

Nu was echter majoor Hain geen chef meer van de pascentrale. Men maakte van hem een bestuurder van de commissie der etappeninspectie, die ingericht was, om na te gaan, waar zich nog manschappen bevonden, die nu dienst deden als "etappenzwijn" en die konden gebruikt worden voor garnizoens- of hulpdienst. Men verving deze manschappen dan door Belgen of door helpsters.

Hij behield dit plantrekkerspostje tot aan de revolutie. Dan echter koos hij het hazenpad, zoals overigens alle etappenhelden. Maar de Gentse dame wiens huis hij gedurende de oorlog bewoonde, treurt nog heden over het verlies van haar eigendom, dat te dien tijde uit haar woning verdween.

Ritmeester Krafft

Ritmeester Krafft van de reserve was een reeds krakende oude heer, die naar Gent gekomen was om de "Notenkraker" in zijn dienst bij de pascentrale te ondersteunen. In het burgerlijk leven was hij vertegenwoordiger van een brandverzekeringsmaatschappij en wijnhandelaar. Daar hij meestal door de straten der stad Gent wandelde in een houding die deed denken aan een ooievaar tussen slakroppen, werd hij door de Gentenaars steeds de "ooievaar" noemt. Zijn fierheid was spreekwoordelijk, want hij wilde alles voor niets hebben. Zelfs de liefde Gentse meisjes. Hij beloofde hun reisbewijzen wanneer ze bereid waren deze te komen afhalen in zijn slaapkamer. Daar hij echter op verre na geen schoonheid was, had hij hierin weinig geluk.

Intussen was hij daarbij een zeer flinke zakenman, die het aangename met het nuttige paarde en de Pfalts-wijnen per wagon aan de Gentse wijnhandelaars verkocht. Hij verkocht ook soms wijn aan zijn collega's, die met hem feestvierden in het casino voor officieren in de Tweebruggenstraat. En daar

hij een goede kerel was, deed hij zijn kameraden nog meer betalen dan de Belgische wijnhandelaars.

Later werd hij benoemd tot leider van het commando der huiszoekingen, dat door de etappenhulpcompagnie ingericht werd. Hij doorzocht de huizen van de ongelukkige Belgen zo gewetensvol, dat zijn huishouden in Duitsland zeker nu nog veel en velerlei kostbaarheden verbergt, waarvan hij de oorsprong wel voorzichtig zal verzwijgen.

Kapitein Taubert

Kapitein van de reserve Taubert, die nu in Neuwied aan de Rijn woont, had gedurende de vreedstijd een muziekhandel te Brussel en stelt nu verschrikkelijk grote eisen aan schadevergoeding aan het Duitse Rijk.

Hij was gedurende de oorlog eveneens naar Gent gezonden om te dienen bij de pascentrale en daar werd hij, om voor de hand liggende redenen steeds "De Hespknui" genoemd. Hij onderhield namelijk steeds telefonische verbindingen met alle etappenkommandanturen van het vierde leger, ten einde van hen tegen de maximumprijzen de grootst mogelijke hoeveelheden boter, smout, vlees, spek en eieren te krijgen, die zijn ordonnansen dan moesten afhalen en naar zijn muzikwinkel te Brussel overbrengen.

Daar werden de opgestapelde levensmiddelen door zijn vrouw tegen de hoogste prijzen verkocht aan de bezittende klasse van Brussel.

Mariette Schreuer, het lief van de "Notenkraker" kon de "Hespenknuist" niet uitstaan, omdat hij haar in paszaken een gevaarlijke concurrentie aandeed. Belgen, die hem bijtijds voorzagen van boter, spek of eieren, raakten zonder verdere formaliteiten aan een pas. Zijn ordonnans was standvastig op weg naar Brussel, om de koopwaar naar zijn betere helft te dragen

Bij zijn meesters gold de "Hespenknuist" als een zeer flinke officier. Hij was namelijk uiterst beleefd met de Belgen, die hem zulke schone dingetjes kwamen brengen en ongemeen grof tegen de arme mensen, die de stoutheid hadden ook om een pas te verzoeken. Ze vlogen buiten uit het gebouw van de pascentrale en wee hen, als ze het waagden de "Hespenknuist" een sigaar aan te bieden. Ze zouden veroordeeld geweest zijn wegens omkoperij en onmiddellijk in de gevangenis geworpen, want alles was verduiveld rechtvaardig bij de Pruisen.

Luitenant Malisch

De eigenlijke leider van een pasbureau, – majoor Hain was enkel de bestuurder voor de vorm – was van bij het begin de luitenant der reserve Malisch. Nu is hij weer een kleine onbeduidende beambte bij de magistratuur te Friedrichshagen bij Berlijn. Maar te Gent voelde hij zich precies zoals veel andere idioten zo machtig als de klassieke goden en hij bewees in het verkeer met de bevolking een typische vertegenwoordiger te zijn van de met recht zozeer

verachte Pruisische bediendenklasse. Hij was ook vreselijk fier en brutaal, ten einde de Gentenaars te tonen, dat men hem – alleenlijk voor paszaken – een geweldige macht in handen gegeven had. Tegenover de gewone soldaten voelde hij zich eerst echt in zijn schik en hij stond tegenover hen als de echte Pruisische luitenant bij Gods genade. Wee de arme frontsoldaten, die hem, – het oude etappenzwijn – niet stipt volgens het reglement groetten. Hij zette de ongelukkige sukkelaar achterna, als de duivel die op een ziel jaagt!

Voor het overige heeft deze bekrompen en varkensachtige bureelrat echter een zeer breed geweten. Hij stal uit het casino van de Kalandeberg, waar nu de burelen van de Handelsbank zijn, onder het eten met de andere officieren, bestendig grote massa's levensmiddelen en zond ze met hulp van zijn ordonnansen naar zijn vrouw te Friedrichshagen.

Anders dacht hij maar weinig aan de brave echtgenote, die hem weer geheel onder haar pantoffel houdt. 's Avonds reed hij meest in een elegante dogkar, die ontstolen was aan een Belgische eigenaar naar Overmere, om daar samen met zijn verloofde het Venusfeest te vieren. Zijn lief was echter geen Belgische, doch de dochter Marie van de Duitser Sauer, die lange jaren te Gent gewoond had en gedurende de oorlog in heel Vlaanderen bomen opkocht voor het Duitse leger, zodanig, dat hij van de opbrengst na de oorlog een schoon huis kon bouwen te Elberfeld.

Tegenwoordig denkt de vroegere luitenant en almachtige meester van het Gentse paswezen, die nu weer de kleine bediende Malisch is, aan de schone uurtjes van abel spel en zoete minne te Overmere, waarbij de gestolen wijnen en likeuren hun gevoelens nog zoeter maakten.